

BURGERLIJK WETBOEK
2019/2020

Redactie:
Mr. R.J.Q. Klomp
Prof. mr. C. Mak

Ars Aequi Libri
Nijmegen 2019

De teksten zoals deze in werking zijn getreden op 1 juli 2019

ISBN: 978-94-9276-671-7

NUR 822

© 2019 Ars Aequi Libri, Nijmegen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting Ars Aequi Juridische uitgeverij.

Voorzover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 j° het Besluit van 27 november 2002, *Stb.* 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp).

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de Stichting PRO (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp) te wenden. Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich tot de uitgever te wenden.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is nagestreefd, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden auteur(s), redacteur(en) en uitgever(s) deswege geen aansprakelijkheid.

Omslagontwerp: Marloes de Laat & Roel Vaessen

Binnenwerk: Nicolette Schuurman

VOORWOORD

Deze uitgave bevat de tekst van het Burgerlijk Wetboek, zoals deze op 1 juli 2019 luidt. Het Burgerlijk Wetboek is in verschillende tranches tot stand gekomen. Boek 1 is in werking getreden in 1970, Boek 2 in 1976, Boek 8 in 1991 (later op verscheidene punten aangevuld). De inwerkingtreding van het centrale deel van het nieuwe wetboek – de Boeken 3, 5 en 6, tezamen met vier titels van Boek 7 (Bijzondere overeenkomsten) en enige bijzondere wetten, waaronder de belangrijke Kadasterwet – vond plaats op 1 januari 1992. De op dat tijdstip geldende tekst van het erfrecht en de overige bijzondere contracten werd ondergebracht in de Boeken 4 en 7A. Aan die materie werd vlijtig doorgewerkt, hetgeen ertoe heeft geleid dat op 1 januari 2003 Boek 4 geheel is vernieuwd, terwijl sinds 1992 ook bijna alle bijzondere contracten in nieuwe wetsbepalingen in Boek 7 zijn opgenomen. Voorts is in 2012 een nieuw Boek 10, gewijd aan het internationaal privaatrecht, aan het BW toegevoegd.

Aan het Burgerlijk Wetboek, het grootste wetgevingsproject in Nederland sinds de totstandkoming van de codificatie van 1838, is ruim een halve eeuw gewerkt. Zijn inhoud is vooral door drie grote juristen bepaald: E.M. Meijers, die in 1947 de opdracht kreeg een nieuw Burgerlijk Wetboek te ontwerpen, J. Drion, die het werk na Meijers' dood in 1954 als lid van het driemanschap (verder bestaande uit F.J. de Jong en J. Eggens, die later werd opgevolgd door G. de Grooth) voortzette, en W. Sniijders, die in het midden van de jaren zestig als medewerker van de regeringscommissaris G.E. Langemeijer werd ingeschakeld en vervolgens, zelf tot regeringscommissaris benoemd, zijn stempel op het werk drukte. Maar dat het project kon worden voltooid is ook aan vele anderen te danken: andere ontwerpers en hun assistenten, ambtenaren ten departemente, de bijzondere griffiers van de kamercommissies en natuurlijk de ministers en kamerleden die het werk steeds hebben willen voortzetten.

De totstandkoming van het nieuwe vermogensrecht – nu bijna dertig jaar geleden – is een verheugende gebeurtenis geweest. Het oude Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Koophandel, beide uit 1838, waren zo verouderd, dat de wet haar centrale plaats in het rechtsleven dreigde te verliezen, wellicht reeds verloren had, aan de rechtspraak. Weliswaar heeft de rechtspraak voortreffelijk werk verricht bij het ontwikkelen van het privaatrecht, maar enerzijds is de situatie van een door rechtspraak ondergesneeuwd, nauwelijks nog gezaghebbend wettenrecht uit een oogpunt van rechtszekerheid verre van ideaal, en anderzijds is de rechtspraak noch voldoende geëquipeerd, noch gelegitimeerd om op belangrijke en maatschappelijk gevoelige terreinen de taak van de wetgever over te nemen. De totstandkoming van het nieuwe BW heeft de wetgever gedwongen zijn verantwoordelijkheid daarvoor te aanvaarden. Dat dit een belangrijke taak voor de rechtspraak ook in de toekomst geenszins uitsluit, bewijzen de vele bepalingen, die via 'open normen' en via de opdracht tot analoge wetstoepassing de rechter in staat stellen enerzijds het wettelijk stelsel uit te bouwen, en anderzijds redelijke oplossingen in concrete gevallen te bereiken.

Verheugend is voorts dat de totstandkoming van het nieuwe wetboek een einde heeft gemaakt aan de tweesporigheid, bestaande uit het naast elkaar functioneren van twee wetboeken: het oude, formeel nog van kracht maar afnemend in gezag, en het nieuwe, waarop de rechtspraak reeds veelvuldig anticipeerde zonder dat duidelijk was hoever de bereidheid tot en de mogelijkheid van anticipatie precies strekten. De verwachting dat het nieuwe BW de rechtstoepassing (en het rechtenonderwijs) heeft vergemakkelijkt, is uitgekomen.

De slotfase van de totstandkoming van het Burgerlijk Wetboek viel samen met het begin van het proces van harmonisering van het privaatrecht in het kader van de Europese integratie. Dat maakte het gemakkelijk om de eerste Europese richtlijnen op het gebied van het privaatrecht in het wetboek te implementeren. Deze aanpak is na 1992 gehandhaafd, hetgeen het grote voordeel heeft dat het wetboek een bijna volledig overzicht van het in Nederland geldende privaatrecht kan blijven bieden. Daarbij mag overigens niet uit het oog worden verloren dat deze regelingen, waartoe thans ook belangrijke stukken contractenrecht zoals algemene voorwaarden en consumentenkoop behoren, niet alleen tegen de achtergrond van het Burgerlijk Wetboek, maar ook tegen die van het Europese recht (de verdragen, de algemene beginselen van Unierecht en het richtlijn-acquis) moeten worden uitgelegd.

De intensiteit van het harmoniseringsproces is na 1992 nog sterk toegenomen, zozeer dat op dit ogenblik niet alleen wordt gewerkt aan de herziening van de Europese richtlijnen op het gebied van het contractuele consumentenrecht, maar ook de basis is gelegd voor een 'Common Frame of Reference'; in het in 2009 gepubliceerde wetenschappelijke ontwerp daarvan zijn grote delen van het contractenrecht opgenomen, alsmede onderdelen van het overige verbintenissenrecht en van het goederenrecht. In de herfst van 2011 heeft de Europese Commissie een ontwerp-verordening over het Europese kooprecht gepubliceerd, waarin ook stukken algemeen contractenrecht zijn opgenomen. Weliswaar is dit in begin 2015 ingetrokken, maar het is niet onmogelijk dat het in een wat andere vorm of met een wat ander toepassingsgebied opnieuw op de agenda zal worden geplaatst. Mede omdat het nieuwe vermogensrecht, met name het verbintenissenrecht, in sterke mate op rechtsvergelijkende studies is gebaseerd, is het gezag van de Nederlandse inbreng in het Europese harmonisatieproces vergroot. Voorts heeft deze rechtsvergelijkende oriëntatie van de wetgever haar invloed gehad op de wetenschappelijke bewerking en rechterlijke ontwikkeling van het Nederlandse recht. Een voorbeeld is de toegenomen belangstelling voor Europees privaatrecht en rechtsvergelijking in de Asser-serie. Aan alle Nederlandse universiteiten worden colleges in Europeesrechtelijke aspecten van het vermogensrecht aangeboden. De rechtspraktijk is in toenemende mate internationaal georiënteerd. Het nieuwe BW heeft eraan bijgedragen dat Nederland zich in de voorhoede van deze ontwikkelingen bevindt.

Gezien de internationalisering van de beoefening van het privaatrecht – te noemen is ook het voor studenten belangrijke Erasmus-programma, nadien vervangen door het Socrates-programma – wijs ik erop dat het nieuwe vermogensrecht in het Engels en Frans is vertaald door P.P.C. Haanappel en Ejan Mackaay, in het Duits door Nieper en Westerdijk en in het Spaans door J.G. van Reigersberg Versluys. Ook zijn er vertalingen in het Russisch en Chinees. In 2009 is verschenen 'The Civil Code of The Netherlands', de Engelse vertaling van het gehele Burgerlijk Wetboek van de hand van Hans Warendorf, Richard Thomas en Ian Curry-Summer.

Het is hier niet de plaats om in te gaan op de wijzigingen van systematiek en inhoud die het nieuwe BW in het privaatrecht heeft aangebracht, noch op de ontwikkeling die het privaatrecht na 1992 heeft doorgemaakt. Ik verwijs daarvoor naar mijn Aard en opzet van het nieuwe vermogensrecht (deel A-1 van de Monografieën BW, vijfde druk, 2017) en naar een serie beschouwingen van verschillende auteurs die in de loop van 2012 in *Ars Aequi* is verschenen.

Den Haag/Nijmegen, juli 2019

A.S. Hartkamp

TEN GELEIDE

In deze editie van het Burgerlijk Wetboek 2019/2020 is zowel de actuele tekst opgenomen zoals deze op 1 juli 2019 luidt, alsook een aantal ontwerpteksten die ofwel naar verwachting in de loop van het academisch jaar zullen worden ingevoerd, ofwel reeds in het onderwijs worden gebruikt. Laatstgenoemde teksten zijn nog niet van kracht geworden en zijn daarom cursief gezet. Een uitzondering betreft de recente intrekking van de KEI-wetgeving inzake digitaal procederen. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van wat officieel de Wet tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering tot intrekking van de verplichting om elektronisch te procederen bij de rechtbanken Gelderland en Midden-Nederland en tot verruiming van de mogelijkheden van de mondelinge behandeling in het civiele procesrecht (*Stb.* 2019, 241) heet en officieus de 'Spoedwet KEI' zijn de KEI-bepalingen reeds uit de BW-tekst verwijderd. De inwerkingtreding vindt plaats op 1 oktober 2019 (*Stb.* 2019, 247).

Tot de editie 2014-2015 namen wij een overzicht op van in het afgelopen academisch jaar in werking getreden wetten en voorgestelde wetswijzigingen. Aangezien het inmiddels mogelijk is per wetsartikel een gedetailleerd overzicht van wijzigingen op te vragen via de website van de overheid, volstaan wij vanaf deze editie met een verwijzing naar <http://wetten.overheid.nl>.

Speciaal voor het onderwijs zijn de artikelen 21, 22 en 22bis van de Invorderingswet (na art. 3:282), artikel 185 Wegenverkeerswet (na art. 6:184), de artikelen 101 en 102 VwEU (na art. 6:193k), de artikelen V en VI van de Wet van 3 juli 1996 houdende wijziging van het Burgerlijk Wetboek en de Ambtenarenwet in verband met het verbod tot het maken van onderscheid tussen werknemers naar arbeidsduur (na art. 7:648), de artikelen 15 tot en met 34 WvK (na art. 7A:1688) en de bepalingen betreffende de wettelijke gemeenschap van goederen in titels 1.7 en 1.8 van voor 1 januari 2018 opgenomen.

Om de systematiek beter te doorgronden en om sneller de weg in de wet te vinden, zijn in de marge trefwoorden vermeld. Bovendien zijn verwijzingen naar andere relevante artikelen opgenomen in de verwijzingentabel achterin deze uitgave. Voor degenen die de invoering van het nieuwe BW in 1992 niet of niet bewust hebben meegemaakt zijn in de eveneens achterin opgenomen transponeringstabel de ontwerpnummers opgenomen die onontbeerlijk zijn bij de raadpleging van de parlementaire geschiedenis.

Verschillende attente gebruikers danken wij voor suggesties voor verbetering.

Wij houden ons wederom aanbevolen voor opmerkingen en suggesties.

Amsterdam, juli 2019,

René Klomp en Chantal Mak
(rjqklomp@hotmail.com; c.mak@uva.nl)

BEKNOPT INHOUDSOPGAVE

VoorwoordV
Beknopte inhoudsopgaveVII
Uitgebreide inhoudsopgaveIX
Boek 1 Personen- en familierecht1
Boek 2 Rechtspersonen	107
Boek 3 Vermogensrecht in het algemeen	285
Boek 4 Erfrecht	339
Boek 5 Zakelijke rechten	383
Boek 6 Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht	409
Boek 7 Bijzondere overeenkomsten	479
Boek 7a Bijzondere overeenkomsten; vervolg	685
Boek 8 Verkeersmiddelen en vervoer	693
Boek 10 Internationaal privaatrecht	847
Overgangswet Nieuw Burgerlijk Wetboek	873
Grondwet	905
Transponeringstabel	909
Verwijzingentabel	927
Alfabetisch register	947